

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf. I. 20.175/2011/8. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a személyesen eljáró felperes (címe) felperesnek, a Dr. Tirpák György ügyvéd (címe) által képviselt **alperes neve** (címe) alperes ellen személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása iránt indított perében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2011. január 26-án meghozott 3. P. 22.366/2010/4. számú ítélete ellen az alperes részéről 5. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban - a 2011. június 23-án megtartott nyilvános tárgyaláson - meghozta a következő

Ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja azzal a szövegezésbeli pontosítással, hogy az emberi méltóságot sértő alperesi kijelentések: „skizofrén”, valamint „én ezt az embert nem embernek nézem”.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 36 000 (Harminchatezer) Ft feljegyzett fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A felperes és az alperes is a "X" szám alatti társasház közösség tagjai, közös lépcsőházban laknak. A felperes és a "X" számú Társasház között közgyűlési határozatok érvénytelenítése iránt folyamatban volt P. 20.686/2010. számú perben a Városi Bíróság 2010. november 18. napján megtartott tárgyaláson a jelen per alperesét tanúként hallgatta meg. A tanúvallomást az 50. sorszámú jegyzőkönyv tartalmazza.

A felperes az elsőfokú bíróságon 2010. december 1-jén előterjesztett kereseti kérelmében annak megállapítását kérte, hogy az alperes a Városi Bíróságnál folyamatban volt

perben 2010. november 18-án tett tanúvallomásában a felperesre vonatkozó azokkal a kijelentéseivel, hogy: „Ez az ember skizofrén”, illetve, hogy „nem is ember”, megsértette a jóhírnévhez, a becsülethez és az emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát. Kérte, hogy a bíróság az alperest tiltsa el a további jogsértésektől. Bejelentette, hogy kártérítési igényét a későbbiek folyamán fogja előterjeszteni.

Az alperes arra hivatkozva, hogy a felperes ellen zaklatás vétsége miatt büntetőeljárás indult, amelyben a Városi Ügyészség a 2010. október 28-án hozott B. 10.857/2010/2-I. számú határozatával a nyomozást büntethetőséget kizáró okból a felperes kóros elmeállapota miatt megszüntette, kétségbe vonta a felperes „perbeli eljárási képességét”. Azt elismerve, hogy a keresetben neki tulajdonított kijelentések elhangzottak, érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperesnek a perköltségében való marasztalását kérte.

Az elsőfokú bíróság a 4. sorszámon meghozott ítéletében megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes emberi méltóságát azzal, hogy a 2010. november 18-án a felperes által 6. P. 20.686/2010. szám alatt más alperes ellen indított perben tanúként azt a kijelentést tette, hogy „ez az ember skizofrén”, illetve „ez az ember nem is ember”. Ezért az alperest eltiltotta a további jogsértéstől, s egyben kötelezte, hogy fizessen meg az államnak külön felhívásra 27 000 Ft feljegyzett eljárási illetéket.

A határozatának indokolásában mindenekelőtt kifejtette, hogy a felperes nagykorú és nem áll jogerős bírósági ítélettel elrendelt cselekvőképességet kizáró vagy korlátozó gondnokság alatt, így perbeli cselekvőképessége nem hiányzik. Ezért jogosult a személyhez fűződő jog megsértése miatti igényét az alperessel szemben érvényesíteni.

A döntés indokolása szerint a tanúvallomás tartalma személyiségi jogvédelmet abban az esetben alapozhat meg - a következetes bírósági gyakorlat értelmében -, ha arra a rendeltetésszerű joggyakorlás körén kívül, visszaélésszerűen kerül sor, illetőleg, ha az nem az eljárás tárgyához tartozik és személyiségi jogi sérelmet megvalósító többletelemeket tartalmaz.

Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint a tanúvallomásában tett, felperes által sérelmezett kijelentések az alperesnek a felperes személyiségéről alkotott véleményét tükrözik. Az alperes véleménynyilvánítása azonban kifejezés módjában a felperest durván, indokolatlanul sértő, bántó és az adott tárgyalási keretek között tanúvallomásban szükségtelen nyilatkozat volt. Az alperes kitételei alkalmasak arra, hogy negatív színben tüntessék fel a felperest az eljáró bíróság előtt. Ezért a felperesnek a jogsértés megállapítása iránti (Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerinti) kereseti igényét a Ptk. 76. §-ában szabályozott emberi méltósághoz való jog megsértése tekintetében, és emiatt a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének b) pontja szerinti szankció (a jogsértéstől való eltiltás) iránti kereseti kérelem tekintetében megalapozottnak találta.

Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben az első fokú határozat megváltoztatását, a felperes keresetének elutasítását és a perköltségében való marasztalását kérte.

A fellebbezése indokaként előadta, hogy a Városi Ügyészség 2010. október 28-i keltű, B. 10.857/2010/2-I. számú, nyomozást megszüntető határozatának a becsatolásával, a határozat indokolásában foglaltak miatt már az elsőfokú eljárásban igazolta, hogy a felperes téveszmékkal jellemzett elmezavarban (paranoid psychosis) szenved, valamint kóros perlekedési készség jellemzi. Az ezt megállapító igazságügyi orvosszakértői véleményben leírtak alapján a ... Városi Ügyészség jelzéssel élt a Megyei Főügyészség magánjogi és közigazgatási jogi szakága felé a felperes cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezésének bíróság előtti kezdeményezése iránt. Mindezekre tekintettel fenntartotta azt az álláspontját, hogy a felperes kóros elmeállapota megkérdőjelezi a perbeli jogképességét, így az elsőfokú bíróságnak a gondnokság alá helyezési eljárás jogerős befejezéséig fel kellett volna függesztenie a személyhez fűződő jog megsértése iránti per tárgyalását.

Hivatkozott az alperes a fellebbezésében arra, hogy az üldözési mániájából fakadóan a felperes szinte naponta zaklatja a társasház folyosóján és lépcsőházában a lakótársait, jogosulatlanul fotókat készít mindenkiről, állandó jelleggel provokál. Ha valakinek az övétől eltérő véleménye van, azt feljelenti, bepereli, birtokháborítási eljárást kezdeményez ellene és amennyiben az eljáró hatóságok nem adnak neki igazat, abban az esetben elfogultsággal vádolja őket, és különböző feljelentéseket fogalmaz meg. Ügyei elbírálásából - elfogultságra hivatkozással - a Városi Bíróság és a ... megyei bűnüldöző hatóságokat már kizárta, de az ügyében jelenleg eljáró **y-i** hatóságok ellen is bejelentette már az elfogultságot. Állította, hogy a felperest a kóros perlekedési készsége élteti, s lakótársait a különböző eljárások alkalmával csak a „maffiózók” jelzővel illeti, hazugsággal vádolja rendszeresen, vagy éppen „esztelen emberek gyülekezetének tartja”. Sérelmezte, hogy a felperest védi a kóros elmeállapota, másokat azonban vele szemben nem védi meg a törvény. Mivel a felperes mindig azt teszi, ami ellentétben áll a józan ésszel, és mert általa kezdeményezetten közel 60 eljárás van folyamatban, melyben hetente, havonta kell különböző hatóságok előtt megjelennie, ezért tette azt a kijelentést a sokadik eljárásban történő meghallgatása során, hogy „ez az ember skizofrén”. Hangsúlyozta, hogy ez a véleménye volt, amelyet elmeorvos-szakértői szakvélemény is alátámaszt. A „nem is ember” kifejezéssel pedig azt kívánta érzékeltetni, hogy nem tud a felperes emberhez méltó módon viselkedni. Az alperes a fellebbezése szerint a kijelentéseivel nem a felperes emberi méltóságát kívánta megsérteni, hanem kizárólag a személyes véleményét fogalmazta meg, álláspontja szerint nem lépte túl véleménynyilvánítás határát.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az első fokú ítélet helybenhagyását kérte annak helyes indokai alapján. A felperes szerint az elsőfokú bíróság megalapozottan foglalt állást akként, hogy az alperes által hivatkozott, a ... Városi Ügyészség nyomozást megszüntető határozatában megjelölt orvosszakértői vélemény nem alapozta meg a tárgyalás felfüggesztését. Megismételte az az állítását, hogy a nyomozást megszüntető határozat olyan orvosszakértői véleményen alapul, amelyet megelőzően orvosi vizsgálatára nem került sor.

Az alperes fellebbezését az ítélőtábla nem találta alaposnak.

A fellebbezéssel érintett körben az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az arra alapított érdemi döntése is helytálló, annak jogi indokolása azonban - részben a fellebbezésre tekintettel - lényeges kiegészítésre szorul.

A Ptk. 75. §-ának (1) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.

A Ptk. 76. §-a értelmében a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti az emberi méltóság megsértése is.

A perben rendelkezésre álló tárgyalási jegyzőkönyv, mint közokirat, valamint az alperes ténybeli beismerése alapján kétségtelenül megállapítható volt, hogy az alperes tanúkihallgatása alkalmával a sérelmezett „skizofrén”, és „én ezt az embert nem embernek nézem” kijelentések az alperes részéről, a tárgyalási jegyzőkönyvben rögzített szövegkörnyezetben elhangzottak. Ezért, a fent hivatkozottak alapján a bíróságnak abban kellett állást foglalnia, hogy az alperesnek a felperesre tett kijelentései jogsértőek-e.

Az emberi méltóság annak az igénynek a kifejezője, hogy a személyt, az egyént a társadalomban kialakult kulturált érintkezési mód minimális követelményének megfelelően kezeljék (BH 1998. 412).

Az emberi méltóság megsértése abban az esetben valósul meg, amikor a személyt nem önbecsülésének, az emberi érintkezési formák követelményének megfelelő elbánásban részesítik, emberi mivoltában megalázzák, hátrányos helyzetbe hozzák. A tényállítás és véleménynyilvánítás is alkalmas az emberi méltóság megsértésére, ha az a kulturált emberi érintkezési formák követelményeinek alapulvételével az önkényes és kifejezésmódjában indokolatlanul sértő, bántó vagy megalázó.

A személyiségi jog, ezen belül az emberi méltósághoz való jog megsértése általában az elkövető szándékától és a jogsértő közlés megtételének körülményeitől függetlenül, objektív felelősséget alapoz meg. A személyiségi jogsértés valamely hatóság, bíróság előtti eljárásban tett nyilatkozattal is megvalósítható. A bírósági gyakorlatban kialakult jogalkalmazási elv szerint az eljárásban résztvevőknek - így a tanúknak - a rendeltetésszerű joggyakorlás keretei között, az eljárás tárgyával összefüggésben tett és az elbírálandó kérdés szempontjából szükségesnek tartott tényelőadásai, nyilatkozatai általában - az adott eljárásban való értékelésén túl - a személyiségvédelmet nem alapozzák meg.

A „skizofrénia” orvosi szakkifejezésként az elmeműködés zavarának súlyos formája, amelyet a különböző pszichés működések, mint például észlelés, gondolkodás, érzelmi élet, motiváció, valóságértékelés magatartászavarai jellemeznek, változatos munkahelyi és szociális működési zavarok kíséretében. (Az Egészségügyi Minisztérium Szakmai Protokollja, skizofrénia. Készítette: A Pszichiátriai Szakmai Kollégium I. 3.)

A „skizofrén” kifejezés köznapi értelemben is súlyosan elmezavart jelentéstartalommal bír. Köztudomásúan az ember önbecsülését sérti, emberi mivoltában alázza meg és ezért nem felel meg a kulturált emberi érintkezési formák követelményeinek az, ha valakiről nyilvánosság előtt kijelentik, hogy „skizofrén”. Az ilyen kijelentés az emberi méltósághoz fűződő személyiségi jog megsértésének megállapítására attól függetlenül alkalmas, hogy van-e valóságtartalma. Helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a szóban

forgó közlés kifejezőmódjában és valósága esetén is a felperes emberi méltóságát sértő kijelentésnek minősül.

Osztotta az ítélőtábla az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját is, hogy a felperes által a jelen perben kifogásolt az az alperesi kijelentés, miszerint „nem embernek nézem” ténybeli alapot nélkülöző, a felperest kifejezőmódjában is sértő, megalázó, bántó véleménynek, ezáltal az emberi méltóságot sértő volt. A „skizofrén” és „nem ember” kijelentéseinek magyarázataként nem fogadható el az alperesnek az a védekezése, miszerint elmeorvos-szakértői szakvéleménnyel alátámasztott tény, hogy a felperes téveszmékkel jellemzett elmezavarban szenved, illetve, hogy az ennek megfelelő magatartást tanúsító felperes és a vele egy társasházi lakóközösségben élni kényszerülő alperes között fennálló konfliktus váltotta ki. Az ügyészség - az alperes által hivatkozott - nyomozást megszüntető határozatának indokolása is azt tartalmazza, hogy a felperes paranoid psychosisban (téveszmékkel jellemzett elmezavarban) szenved, ami a skizofréniától jelentősen eltérő kórismével jellemzett elmebetegség.

Az alperesnek az a kijelentése, hogy „skizofrén”, valamint a perben sérelmezett az a véleménynyilvánítása, miszerint a felperes „nem is ember”, a 6. P. 20.686/2010/50. számú tárgyalási jegyzőkönyvből megállapíthatóan semmiképpen nem tekinthető a tanúként nyilatkozó alperesnek a Város Bíróság előtt folyamatban volt e perben elbírálandó kérdés szempontjából szükséges tényállításnak, illetőleg véleménynyilvánításnak. A jogsértés megítélése szempontjából pedig annak nem volt értékelendő jelentősége, hogy mi volt az oka, indoka az alperesnek a felperesre vonatkozó, az emberi méltóságot sértő kijelentéseinek. A társadalomban kialakult kulturált érintkezési mód minimumkövetelményét alapul véve a „skizofrén” és „nem ember” kifejezések nem fogadhatók el egy egyébként betegnek nyilvánított ember magatartásainak, cselekményeinek megengedhető értékítéleteként sem.

Mindezek miatt helytálló döntést hozott az elsőfokú bíróság, amikor a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján megállapította a felperes emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogának megsértését. A jogsértésre tekintettel pedig a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének b) pontjának megfelelően rendelkezett a további jogsértéstől való eltiltás kérdésében is. Ezzel összefüggésben - a fellebbezés hivatkozásaira tekintettel - azt emeli ki az ítélőtábla, hogy a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének a-d) pontjai a jogsértést szenvedett által igénybe vehető objektív személyiségvédelmi eszközöket tartalmazzák. Ezek igénybevételére akkor van lehetőség, ha megállapítható a személyiségi jogsérelem, valamint az, hogy e sérelem és a jogsértő magatartás között okozati összefüggés áll fenn. Annak azonban nincs jelentősége, hogy az a személy, aki jogellenes magatartást tanúsított, felróhatóan járt el, mint ahogy közömbös a jó-, vagy a rosszhiszeműsége is. A jogkövetkezmények pedig azzal szemben alkalmazhatók, aki a jogsértést okozta, vagy annak bekövetkeztében közrehatott.

Az objektív felelősség alapján ezért az alperest terheli az általa tett kijelentések személyiségi jogot sértő jellegéért a felelősség.

Tévesen hivatkozott a fellebbezésében - eljárási szabálysértésként - az alperes arra, hogy az elsőfokú bíróságnak a gondnokság alá helyezési eljárás jogerős befejezéséig fel kellett volna függesztenie a személyhez fűződő jog megsértésének tárgyalását.

Az alperes állítása szerint, és a részéről a másodfokú tárgyaláson becsatolt bírósági és ügyészségi határozatokból megállapíthatóan a felperessel szemben a Városi Bíróságnál P. 20.295/2011. szám alatt cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezés iránt indult per. A Pp. 50. §-ának (1) bekezdése értelmében a felek perbeli jogi és cselekvőképességét a bíróság valóban az eljárás bármely szakaszában hivatalból vizsgálhatja. A gondnokság alá helyezési eljárás megindítása azonban önmagában nem alapozhatja meg a tárgyalás felfüggesztését. Noha a Pp. 49. §-a értelmében a perbeli cselekvőképesség általában a polgári jogi cselekvőképességhez igazodik azzal az eltéréssel, hogy nincs korlátozott perbeli cselekvőképesség (a fél vagy cselekvőképes vagy cselekvőképtelen), a jelen perbeli jogvita elbírálása szempontjából az előzetes kérdésnek nem minősül, hogy a felperes korlátozottan cselekvőképes-e, ezért az ellene megindított gondnokság alá helyezési eljárás nem ad alapot a tárgyalásnak a Pp. 152. §-ának (2) bekezdése szerinti felfüggesztésére (BH 2003. 73; 1992. 107).

A leírtak alapján az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéleti döntését az ítélet tábla a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta, ugyanakkor szövegezésében pontosította, amit az tett indokoltta, hogy az első fokú ítélet rendelkező része az alperes jogsértőnek minősítette, idézett kijelentéseit nem pontosan, a Városi Bíróság 6. P. 20.686/2010/50. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvében rögzített formában tartalmazza.

Az alperes fellebbezése eredménytelen volt, azonban a felperesnek a másodfokú eljárásban igazolt költsége nem merült fel, ezért erről az ítélet táblának rendelkeznie nem kellett. „Az illetékekről” szóló többször módosított 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 62. §-a (1) bekezdésének f) pontja szerint tárgyi illetékfeljegyzési jogot biztosító perben - az Itv. 39. §-a (3) bekezdésének c) pontjában meghatározott illetékalap után a 46. §-ának (1) bekezdése szerinti mértékű le nem rótt fellebbezési illeték megfizetésére pedig az alperest, az Itv. 74. §-ának (3) bekezdése értelmében irányadó, „A költségmentesség a bírósági eljárásban való alkalmazásáról” szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése és 15. §-ának (1) és (3) bekezdései alapján kötelezte.

D e b r e c e n, 2011. június hó 23.

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, Dr. Riczu András s.k. előadó bíró, Dr. Bakó Pál s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő